

ZIDOV

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRACAJU

PREPLATA: GOD. 100 D. POLUGOD. 50 D.
ČETVRTGOD. 25 D. POJEDINI BROJ 2 D

Cijonizam srednje linije

Na njega sa svih strana udaraju. Protiv njega se sa svih strana zatvaraju i ograničavaju. S njime su svi nezadovoljni, protiv njega prave svagdje frontove, osnivaju se stranke i frakcije, kojih je ideologija često puta posve nejasna i maglovita u pozitivnom pravcu i kojih je savrason d'etre jedino u negativnom stavu prema srednjolinijaškom »gradjanskom, buržujskom« cijonizmu. Oko klal- ili »Stamcijonizma« nastaju u cijonističkome pokretu i u cijonističkoj organizaciji nove struje i nove orientacije, veći ili manji tabori, sada čvršći, sada slabiji, sada trajniji, sada prolazniji. Prvi im je čin, prva enuncijacija: rat srednjoj liniji, rat svim sitima i zadovoljnima, svim kompromisnim buržujima! Sa velikim se aplombom najavljuje egzodus iz trame i pôspane stare sredine, kojoj se opširno i uvjerljivo nabrajaju svi grijesi i propusti. Jaka i ostra kritika rada — naročito metoda — srednjolinijaškog cijonizma jesu i najjači izraz nove grupacije, koja obećava nove, izglednije i uspješnije metode. Nu badava se čeka na pozitivni program tih novih grupa, badava se traže njihova nova, velika djela. Nove struje postaju vrlo rano stare, istroše se prije nego li nešto stvore, dolazi do reakcije u redovima tih novih struja, do novih cijepanja i novih diferencijacija. I tako dalje ad infinitum. Konačno svaki jači čovjek već predstavlja neku zasebnu struju i ideologiju.

Nijesam načelno protivan grupisanju po principijelnim gledištima. Znam, da je kritika jaka crta u židovskome karakteru i bilo bi neprirodno i nerazumljivo, kada te kritike u našim vlastitim redovima, u cijonističkoj organizaciji ne bi bilo. Od kritike cijonizam, koji radi u punoj javnosti, ne bježi. On čak kritiku traži i izaziva, jer hoće da od nje uči, hoće da čuje sud o svome radu, hoće da upozna svoje pogreške i propuste, pa da bude u stanju, da ukloni i popravi nedostatke.

Nu jesu li u cijonizmu razmimoilaženja u nazorima tolika, da je to moralno dovesti do osnovanja tolikih frakcija i grupacija? Ja to odlučno poričem. Uvijeren sam, da bi mnogi nazor bio mogao mnogo lakše doći do uvaženja, da nije odmah poprimio opozicioni stav prema »mjerodavnjima«, nego da se kušao u sklopu jedinstvene organizacije skrenuti pravac rada više u izvjesnome smjeru. Zaboravilo se, da unutar cijonističke organizacije mogu i moraju da dodju u izvjesnoj mjeri do uticaja svi smjerovi i svi nazori i da u tu svrhu nije potrebno cijepanje organizacije u množinu frakcija. Cijoni-

zam hoće da u cilju izgradnje Erec Israela ujedini sve Židove, upućen je na pomoć i saradnju sviju i mora da vodi račun o idealima i potrebama sviju. On je dakle po svojoj prirodi srednjolinijaški, on mora praviti kompromise i ne smije dozvoliti, da prevagnu ekstremistička nastojanja, jer bi to bio početak kraja, jer bi to dovelo do rasula organizacije i do nulificiranja pokreta. Jer pokret bez jake i jedinstvene organizacije ne može da bude i da obastane.

Diferencijacija struja unutar cijonizma napredovala je već toliko, da je postala jednim ozbiljnim problemom, jer je mnogo više na smetnju nego na korist. U prvi čas, kada se ovakova nova struja javi i izdvoji, ona unese nešto života u naš pokret, naročito onda, ako su vodje opozicija jake ličnosti. U prvim danima prvih sukoba između starih i mlađih, između staroga i novoga tabora čini se, kao da bi pokret, da bi organizacija otuda mogli samo dobiti, kao da će svaka stranka gledati, da što više predobije cijonističku javnost, da će svaka strana gledati, da predobije novih ljudi i novih sredstava, da ojača svoje pozicije i tako dokaže svoje pravo. Nu ta borba dosta brzo prestaje. Nova struja popušta u svome elanu, pa stara sredina više nema česa da se boji i od česa da se brani. Nova grupa onda ostaje prividno grupa, nu ne radi ništa. Tek je odvukla ljudi i sredstava iz stare sredine, koju je oslabila, a da taj minus nije nadoknadila novim tekovinama.

Koliko je u većini slučajeva bezrazložno, preuranjeno, prenaglijeno i štetno ovo pretjerano cijepanje u frakcije i diferenciranje po ideološkim smjernicama, vidi se najbolje, ako se načini bilansa rada, efekta i šteta po frakcijama i grupacijama. Objektivan posmatrač morat će priznati, da cijonizam srednje linije vrlo dobro prolazi u toj bilansi. Najveći dio realnih pozicija u zemlji dali su, stvorili ili omogućili upravo klalcijonisti, najveći dio sredstava dali su oni. U cijonističkoj organizaciji klalcijonisti su ona sredina, koja uvijek daje i radi za općenitost, ne tražeći nikada ništa za sebe. Sve druge struje i frakcije, a osobito krajnosti, daju i rade za općenitost mnogo manje, ali traže tim više za sebe. Za svoj rad i za svoja davanja ekstremisti stavljaju uvjete, dok klalcijonisti rade i daju bezuvjetno. Ekstremisti su u cijonizmu one struje, koje više primaju, dobivaju i traže od cijonizma za sebe, nego li što daju cijonizmu. Klalcijonisti ne traže za sebe gotovo ništa, oni samo davaju. Na kojoj je strani

onda veći idealizam, veća požrtvovnost i veća sposobnost za pregaranje?

Ekstremne struje mogu da bilježe u svoju korist samo jedan jedini plus prema srednjoj liniji: da su ekstremne struje u većoj mjeri nego srednja linija poslale ljudi u Erec Jisrael. Time bi se mogao protumačiti življii interes ekstremnih struja za probleme izgradnje Erec Jisraëla. Nu ne treba zaboraviti, da je i Aliju finansirala srednja linija mnogo više nego li ekstremne frakcije i da su interesi klalcijonista i u tome kao u svakome pravcu zapostavljeni sistematično prema interesima ekstremista, koji su bili glasni, žestoki i netrpeljivi i koji uvjek traže, da se u prvome redu zadovolji njihovim zahtjevima. Možda je popustljivost klalcijonista u tome išla predaleko. Javljuju se već jake tendenze, da u tome dodje do promjene sistema i metoda rada. Uvijeren sam, da bi to bilo samo na korist stvari.

I u nas se u novije vrijeme javljaju pokušaji i nastojanja, da se učini propaganda za ekstremističke ili maksimalističke postulate. Takav se rad opaža naročito kod omladine. Potrebno je, da i naša omladina dobije znanja i stekne razumijevanje za razna strujanja i naziranja, koja danas vladaju u židovstvu i u cijonizmu u pogledu izgradnje židovske narodne domaće u Erec Jisraelu. Nu smatram nepotrebnim i štetnim, da se k nama presadi duh frakcija, koje su nastale u sasvim drugim sredinama i koje kod nas nemaju i ne mogu naći autohtonoga tla. Kod naši bi frakcije bile umjetne biljke, koje bi nam oduzele mnogu silu, a da nam nebi dale nikakav ekvivalent. Neka se našoj omladini govori o strujanjima u savremenom židovstvu, nu to treba činiti lojalno i objektivno, bez i najmanje partijske natruhe i bez frakcijske zasljepljenosti. Ambijenat, u kojem raste naša omladina, dosta je mučan sa židovskoga gledišta, te ne treba unašati još više komplikacija i problema u njezin život. Trebalо je dosta vremena i napora, da dadeemo našoj omladini jednu donekle solidnu osnovicu i da stvorimo dosta dobro raspoloženje za njezino židovsko vaspitanje. Te tekovine ne smijemo ugroziti time, da naprtimo našoj omladini komplikovane probleme, koji ne odgovaraju našim prilikama i potrebama.

Najmanje je dopustivo staviti omladinu pred bezizlazna ili pred takova dilemata, koja su mozgovno, vištački, iz principijelnih razloga postavljena, a koja ne odgovaraju faktima i životu, kako je to nedavno učinio vodja te omladine (Cvi Rothmüller: »Modri i zeleni šekel« u »Gideonu« br. 3., god. VI.). Nije ovdje, na

kraju članka, mjesto, da se rasprave socijalni temelji izgradnje Erec Jisraela. Nu moram najodlučnije odbiti tvrdnje, kao da imade bilo koje struje u cijonizmu, koja bi bila protivna principu narodnoga rada i nacionalne kolonizacije. Takove struje u cijonizmu nema i ne može je biti. Ni u teoriji, ni u praksi nije učinjen ni sa koje strane ni najmanji pokušaj, da se obori princip nacionalne kolonizacije. Rádi se tek o tome, da se dopusti i omogući, da se pred nacionalne kolonizacije učine i drugi pokušaji, koji obećavaju, da bi mogli pridonijeti bržoj i svestranijoj izgradnji Erec Jisraela. To su tako komplikovana pitanja, te sumnjam, da ih omladina može posve shvatiti, znadem samo, da ih ona ne može riješiti i nije pozvana, da ih rješava. Nema struje i cijonizmu, koja ne bi tražila, da se židovska narodna domaja izgradi u duhu socijalne pravde. Tu socijaliste nemaju nikome da daju lekcije, jer u tome čak Mizrahisti idu dalje od ljevice, a Tora je starija i uzvišenija od Marx-a. To bi vodja omladine morao znati i ne bi smio stvar krivo i jednostrano prikazivati.

Ako Cvi na koncu svojega članka poziva omladinu, da uzme zeleni ili modri šekel, već prema tome, da li pripada onima, koji hoće socijalnu izgradnju Palestine, ili onima, koji je ne će, — onda protiv te njegove insinuacije prema klacijonistima moram najoštře ustati. Uvjeren sam, da Cviju ne će uspjeti, da u omladini pobrka pojmove i da ih nauči gledati u cijonizmu — barem koliko se to odnosi na klacijoniste — nastojanje, »da se izruči radnike bogatašima, koji će ili izrabljivati upravo tako, kako bogataši izrabljuju radnike...«

Vjerujem, da imade i kod nas, cijonista, pa i omladinaca, koji po svom naziranju imaju pravo da uzmu zeleni, socijalistički, šekel. Njima priznajem pravo, da agituju za zeleni šekel. Nu njima mora, više nego drugima, esobito kod nas biti stalo do čistoće šekela. Oni se u svojoj agitaciji smiju služiti samo dostojećom, znači lojalnom propagandom i ne smiju — to se valjda razumijeva samo sobom! — »prodavati« zeleni šekel nesocijalistima, buržujsima, klacijonistima, srednjolinijašima.

Na koncu želim, da socijaliste-cijoniste, ne budu u svome radu zadojeni du-

hom socijalne pravde manje nego li su to stari cijonisti iz »kapitalističke« buržujske sredine.

Lav Stern.

Oni i mi

Pisma iz Evrope I.

Parški dopisnik cijonističkog korespondentskog ureda u Berlinu — »Zionistische Korrespondenz« (Ziko) — započeo je red članaka pod skupnim naslovom »Pisma iz Evrope«. Ovi će članci govoriti o refleksiji židovskog života u nežidovskoj okolini. Uporedno s »Jüdische Rundschau« donosimo ovdje prvi od ovih članaka.

N. R. Paris, 17. januara 1917.

Naš odnos prema Orientu, Aziji i »azijsatizmu« bio je već mnogo puta predmetom većih i manjih članaka, što dobrih što loših knjiga a i čitavih političko-filozofičkih sistema. Kad se apstrahiraju neplodne i ekstremne tvrdnje, što ništa ne dokazuju, ostal će žozinkom za politički put po našem mišljenju nepotrebna teza o važnoj posredničkoj ulozi, koju imaju da odigraju židovska nacionalna domaja u Palestini i od nje inspirirano židovstvo u sukobu istoka sa zapadom.

Ova teza kaže u jednu ruku ovo: Židovi nisu došli u Palestinu kao preteče neke idealističko imperijalističke vojne zapadnih sili; židovska domaja, koju ćemo mi izgraditi, nije predstraža zapadnih vlasti u smislu ovakovog osvajanja, mi nastojimo, da se kao adekvatan dio priključimo duševno nam srođenoj nacionalnoj porodici orienta, naročito narodima Blizleg Istoka. A hoćemo li ovu posredničku misiju dobro provesti treba u drugu ruku da vodimo računa i o odnosu između židovstva i Evrope — tovamo se da-kako ubraja sav američko-evropski kulturni krug. Sadržano je u bitu posredničke uloge, da se bliži sve, što je dvojako, različito, sve stranke, koje jedna drugu negiraju i da se provede mirna rasprava i harmoničko izmirenje ondje, gde prijete golemi konflikti.

Drugi dio ovog problema shvaćen kao aktuelni akcioni program prepostavlja savijestan i tačan studij kulturno političkog raspoloženja i naziranja u Americi i Evropi i određuje ciljem informiranja oficijelne mišljenja Evrope i Amerike o židovskom i palestinskom problemu a i sticanje svih simpatija i svega aktivnog, što ovdje dolazi u obzir. Novost, koju su Balturova deklaracija i priznanje palestinskog mandata donijeli

čitavom židovstvu danči mar politički status u neku ruku političkog jedinstva, ta novost mora odlučno da utječe na izvršenje ovog akcijonog programa. Ovaj se rad mora da vrši u znaku židovske nacionalne domaje, koja se rada i koja oficijelno već i postoji, a mora da se shvali kao integralan dio internacionelne politike. On se ne može da ograniči na jednu zemlju ili na jednostrano određeni kompleks nekih zemalja. Mora da obuhvati čitav svijet i svadje se moraju da nadu i skupe snage i simpatije, koje bi mogle i htjele da uzrade »pro Palestina«.

Jednim od najvažnijih eksponenata »organiziranog« ljudstva, koje mora da se informira i pouči, treba da se smatra Savez Naroda, a kao najvažniji gradovi dolaze bez sumnje za tu akciju u obzir pred Londonom i New Yorkom i Genf, Paris, Rim, Prag, Stockholm, Berlin i Haag.

U »Pismima iz Evrope« treba da se izvede pokušaj, da se istraži »the body and the pressure of time« obzirom na židovstvo i njegove prilike i da se pažljivo, iskreno, na temelju ličnog opažanja i doživljavanja reproducira razvitak evropskog raspoloženja obzirom na Cijon i palestinski problem.

Ima zato dovoljno materijala: Svuda se osjeća posve nov i naročit interes za židovski problem. Brzim razvijkom prilika postalo je to židovsko pitanje integralnim dijelom općeg kulturnog programa u kulturno jačim zemljama a naročito u kulturnim i prosvjetičnim krugovima tih zemalja, pa je katkad obudilo veću i živ interes ovih krugova.

Barem se u Parizu taj interes jako osjeća. Ne postoji samo interes za ukupni kompleks židovskog pitanja — židovsko je pitanje postalo predmetom mode. Najbolji nakladnici rado prihvaju knjige o židovima, romanе, šteće crtanju židovski život i židovske ljudi, »židovski« se filmi najviše posjećuju. Sada u isto vrijeme izlažu tri židovska slikara svoja djela, a 21. januara čitao je Avi-dith u Saal Gaveau neke odlomke iz biblije — čitao je jevrejski. O židovstvu se govori u salonima i u jednici od najraširenijih francuskih revija, »Revue de Paris« ličić Pierre Benois (autor djela »Atlantide«, tiskanog u 400.000 egzemplara) novi palestinski roman »Le but de Jacob«. To će djelo izdati u martu kao knjiga, pa će se kao i sva djela Benois-a stampati u nekoliko stotina hiljada egzemplara a i prirediš za film. »Silbermann« od Lacretele-a dostigao je nakladu od 75.000

Ašov svezak „Zabavne Biblioteke“

Zagrebačka »Zabavna Biblioteka«, slijan izdavački institut, pred kratko je vrijeme, čini se prvi puta otkako postoji, izdala djelo jednog židovskog pisca, točnije rečeno jednog jidiš-knjижevnika. Izbor je — ako se je uopće radilo o izboru — pao na »Mary« od Šaloma Aša. Ta je knjiga izašla u Berlinu na ruskom jeziku, pa je sa tog izdanja prevedena na hrvatski.

Ne slave se uvijek najbolji pisci i ne prevode se vazda najbolja djela. To valja imati na umu, kad god se uzima u ruku knjigu, koje nam je upoznanje donio više slučaj nego objektivan izbor. Pa ako se u ovim riječima krije aluzija na knjigu Šaloma Aša, koju je izdala »Zab. Biblio-

teka«, onda se treba da kaže, da tu akciju opravdava predgovor knjizi, koji prema uzusu Z. B. govori o piscu, ali pokazuje slabo bibliografsko poznavanje Šaloma Aša. Taj predgovor nikako ne uvodi čitaoca u samo djelo, koje knjiga sadržaje, nego govori veoma zbijeno o nekim znatnim suvremenim i umrlim piscima na jidišu i o pojedinim jačim i znatnijim djelima Ašovim. Sama redakcija »Zab. Biblio-teke« kaže u tom predgovoru, da nigdje nije mogla nabaviti slike autorove, a ni njegova potanjeg opisa. To se samio za se može donekle da razumije i oprosti, ali knjiga ima još jedan nedostatak, koji eventualno ne znači nedoslednost prema naslovu biblioteke (»Zabavna«), koja je knjigu izdala: U tekstu spominju se veoma mnoge stvari, koje velika većina čitača »Zab. Bibl.« ne može da razumije,

jer naprosto ne poznaje židovstvo uopće, a istočno židovstvo napose. Riječi: cadik, hortkover cadik, hasid, tales, kol nidre (ima toga mnogo u knjizi) nijesu nigdje ni prevedene, ni protumačene. Citira se jedan jevrejski Gordonov stih, a nigdje nije preveden. To možda ne smeta čitaču, kog u ovoj knjizi zanima glavna linija radnje i »ljubav« glavnih lica, za nj je knjiga i ovakova, kakova jest, dovoljno zabavna. Ali program »Zab. Biblio-teke« nije samo zabavan, nego ona hoće da jugoslavensku čitalačku publiku upozna s izborom dobitih, da, »najboljih svjetskih pri-povjedaka svjetske književnosti«. Redakcija nije u ovom slučaju bila dovoljno savjesna, i ako ona izdaje dobre, literarne prijevode izabranih djela, uvodeći čitača veoma ispravno u ambijent pisca i misaoni ili poetički predmet samoga djela i

svezaka, pa se čovjek rado lača pokušati, da na temelju ovih svih knjiga — »Silbermann« i »Le but de Jacob« odredi distancu, kojom je prošla evolucija francuskog javnog interesa za razna židovska pitanja.

Obje su knjige toliko različite kao što su različite duševne osnovice njihovih autora, njihov milieu i njihova čuvstva, kojima zahvaćaju židovski problem, kao što su različiti dijelovi problema, koji osvojiše pjesnike.

»Silbermann« koji je izšao pred kratko vrijeđe i pobudio mnogo pažnje i interesa, radi se u finom protestanskom milieu pa crta fundamentalni problem o odnosu kršćanskog društva prema Židovima. Lacertele nam pokazuju, kako se i u školi, gdje se dieca povode za očevima svojim, sjednuju protestant i katolik u zajedničku hajku protiv Židova.

Vanredno nadarena židovskog dječaka Silbermannu, koji možda više od svih svojih saučenika osjeća ljepotu francuskog jezika, koji taj jezik izgovara najbolje od svih u neuporedivo ljepoj deklamaciji, koji više nego svi njegovi drugovi razumije francusku, što više franc. crkvenu tradiciju i umjetnost, kog posvema ispunjava stil francuskog doživljavanja i osjećanja pa hoće da svoju neobičnu snagu stavi u službu francuske kulture, tog dječaka izguraše iz škole pa i iz francuske, jer ga svuda držahu neželjenim tudincem. Tek je jednog prijatelja našao, nekog lijepog, profinjenog mладog protestanta nježna osjećaja, koji se unatoč kojekakovih napadaja pridružio Silbermannu raskinutu zbog njega vezu sa čitavom okolinom. Ali i on ga iz njegova odlaska izda na veoma gadan način. Uvidio je beznadnost ove borbe, osama mu postade nesnošljivom, pa hoće da paktira s okolinom, koja ga opet počela da privlači, jer se oslobađa direktnog utjecaja demonski genijalne ličnosti Silbermannu. Ne odbija ruku, što mu je pruža nekadanji njegov katolički drug, pa da zapravi izmirenje nekim aktom obazre se na karikaturu Silbermannu, koju je na zidu nacrtao neki učenik (s napisom »Mort aux Juifs«) pa doda svoje ponugljive napomene ističući koliko karikatura naliči originalu. Ovom scenom završava se protestansko crtanje dramatskog konflikt, ispunjeno simpatičnim osjećajem, u kojem imade znanja i shvaćanja, pa pokazuje jalovu »Malit de l'assimilation« ne označivši nikakvu nadu u oslobođenju.

Roman »Le but de Jacob«, koji sada

izlazi u »Revue de Paris«, napisao je muž, katolik, u kog imade jakog katoličkog i nacionalističkog osjećanja, muž, koji veli, da su mu učitelji Maurras i M. Barres, vode francuskog antisemitizma, koji je pošao u Palestini pun svih predrasuda svoje nauke i svoga milieua, pa je ondje u Židova našao »dušu«, lijepu i uzvišenu što može da prozre dobra svijeta i da se dokraja zanesi najvišim idealima čovječanstva.

U Pierre Benois-u razbijaju pjesnik gotove, otprije stvorene formule, pa piše knjigu, koja je himna toj židovskoj duši. Nakon sloma njegovog creda nalazi svoje spasenje u pokusu, da shvaći i protumaći nacijonalističke teorije svojih antisemitskih učitelja da shvati židovsko pitanje studiranjem Židova i Židovskog problema. On odlazi »a Barres male informato ad Barres melius informandum«. On ne negira svoje nacijonalističko naziranje i raspoloženje, ali on je dovoljno »fair«, da u ovom slučaju prizna nepravednost formule »quod licet Jovi non licet dis minorum gentium«. Oni zakoni, koji određuju razvitak francuskog nacijonalnog genija, koji opravdavaju njegove zahtjeve, moraju da vrijede i za Židovel i tako je zavolio židovski nacijonalni pokret. S puta po Palestini, na koji je pošao, da skupi materijal protiv mandata i protiv cijonizma, vratio se s drugim stavom i naziranjem. I u svom crtanju novog palestinskog života, koje počiva više na štimingu nego na točnom studiju zbilje, postaje oduševljenim bardom novog židovskog čovjeka, što se javlja u Palestini.

Zaista je vojna zanimivo slušati Pierre Benois-a u kojem javnom predavanju, romanu ili u privatnom razgovoru. Možeš da se nehotice raduješ tom jučerašnjem protivniku — možda i neprijatelju, koji danas pokazuje i iznosi iskrenu, lijepu i ljudsku radost zbog svog »likira«, »likira« židovske duše, pa stavi svoje izmirenje s Izraelom.

A kad se uzme u obzir, koliku odlučnu ulogu igra još uvijek u Francuskoj — zar samo u Francuskoj? — »nije«, tad se čovjek raduje zbog ovog simptomatičnog pojave, koji možda navješta zimu izmirenja Izraela s ostalim narodima, izmirenja, koje je izveća Palestine i koje se rada iz raspoloženja, što se stvara u Palestini.

Ovako promatrani literarni pojavi postaju političkim događajima, što izniču pouk, koji se ne smije da mimoide. Raspoloženje, što si toliko pobjednički ulire put, označuje

početak dobre konjunkture, koju treba iskoristiti da ne predje u protivno polje.

Neka dama, veoma pristupačna svakom posljednjem cri-u mode, članica najviših francuskih krugova ustvrdila je: »Les choses juives sont bien à la mode«. Ali u brzom tempu francuskog intelektualnog razvijatva moraju se ovakove stvari da čvrsto podržavaju i podupiru, jer bi ih slijutra moglo da zamjene druge, novorođene stvari. U tom će se smjeru po svoj prilici doskora šlošta pokušati. Važnu bi ulogu uvdje mogla da igra »La Revue Juive«. Njen prvi svezak izlazi u jednoj od najboljih francuskih naklada »Nouvelle Revue Francaise«.

Vrhovni rabin u Subotici

U nedjelju, dne 18. o. mj. bio je vrhovni rabin, dr. Isak Alkalaj, gost židobogoštvne općine u Subotici. Ko je pribivao ovim svečanostima, nije imao taj dojam. Vrhovni rabin dočekan je u Subotici od cijelogra velikim počastima i srdačnim oduševljenjem.

Jedna oveća deputacija pošla je u susret g. vrhovnom rabinu do Bačke Topole. Već prije stigle su deputacije iz gotovo svih općina Vojvodine u Bačku Topolu, da prate vrhovnog rabina.

Stanica u Subotici bila je okićena zastavama i cvijećem. Na hiljade je ljudi došlo na stanicu. Odbor sa plavo-bijelim znakom vršio je uzorno redateljsku dužnost. Na peronu bila je postavljena vojna glazba. Tu su se skupili i zastupnici oblasti i vodje subotičkih Židova. Pod zvukom glazbe stigao je voz u stanicu. Kad je vrhovni rabin sišao s voza, dočekan je burnim »Živio« i »Jehi« poklicima. U ime grada Subotice pozdravio je vrhovnog rabinu veliki župan, Gjorgjević, srdačnim riječima, u kojima je bilo pored izražaja štovanja i ljubavi za ličnost vrhovnog rabina i mnogo priznanja za kulturnu važnost cijelokupnog židovskog naroda. Iza toga pozdravio je vrhovnog rabina dr. Imre Vidor, u ime subotičke bogoslovne općine, koja s ponosom i požrtvovnostima danas pozdravlja vjerskog vodjju Židova u zemlji. Nadrabin Moses Deutscher pozdravio je dra. Alkalaju u ime ortodoksne općine vrlo srdačnim riječima. U njegovim je riječima bila iskra od one klisure ustrajnosti, koje je židov-

olakšava mu lektiru bilješkama i tumačenjima, kojih u našoj knjizi nema. A ovde se redakcija ipak trebala pobrinuti, da joj velik dio čitalaca ne zapinje na bezbroj mesta o židovske riječi, koje nikako ne može da razumije, a trebalo je to učiniti toliko više, što joj je ovo prvo izdanie jednog djela prave židovske literature. No pored prigovora »Zab. Biblioteći«, treba da joj zahvalimo, što je konačno u nas izšla u literarnom prijevodu jedna knjiga Šaloma Aša. Knjiga će jamačno naići na dobru prodaju: prvo što je »židovska«, a drugo što je usto zanimljiva i laka. Nema nikakve naročite tendencije. Šalom Aš crta, piše, zanosi se. Ima u njega neki aspekt, neki način gledanja. I katkad je on čist realista, da mu začas opet zavlada tekstom poetički zanos, pa zalazi u simboliku i pjesničku hipertrofiju fraza,

opisa i karakteristika. Čovjek, zaveden kojekakovim kritikama i glasinama voli u svakom novom djelu, koje dosada nije poznavao, tražiti neku tendencu i neki određeni smjer.

I recenzent uglednog zagrebačkog dnevnika »Obzor« nalazi u »Mary« »s jedne strane bojovni cijonistički razmak, a s druge prilagodjivanje slavenskoj okolini i ruskom mužiku, kojega pisac — iza ogorčenog jednog pogroma — hoće da shvati.« A na kraju krajeva Šalom Aš je Mary Rosenzweigovu i ostala glavna lica knjige povezao radnjom, koja nije originalna i nova, a sve je osobe i sve situacije ispunio najraznovrsnijom problematičkom ruskog i ukrajinskog židovstva iz vremena revolucije i kišinevskih pogroma. Budući da pišac jednostavno hoće da crta život — a crta ga dakako na svoj

način — život, koji hoće da prikaže realistički bez težnje da kaže svoju riječ o »riješenju«, moći će iz tog tako reći neutralnog crtanja upravo izvesti zaključak pro cijonizam, kako je i onaj napomenuti recenzent našao i onu citiranu alternativu.

»Mary« nije dokraja reprezentativna za Šaloma Aša i ne valja po njoj stvarati sud o psihičkom i literarnom djelu ljudi jidiš književnosti. Ova će se knjiga svijjeti ljudima, u kojih imade sposobnosti, da se zanesu romantičarskim idealizovanjem, a i onima, koji se mogu da zagriju, razbacanim dobrim misaonim refleksima.

»Zabavna Biblioteka« dobro je učnila, što je uhvatila priliku da izda jednog književnika sa područja, koje jugoslavenska čitalačka publika nikako ne pozna.

stvo očuvalo u vjerskom pogledu kroz vijekove.

Nepregledan broj automobila i kola krenuo je kroz svećano okićene ulice grada do židovske sinagoge. Sinagoga, jedna od najljepših u našoj državi, bila je duplom puma. S Torom u ruci dočekalo je odaslanstvo vrhovnog rabina pri ulazu u sinagogu. Tu je predsjednik općine, dr. Adolf Klein u vanredno lijepom govoru pozdravio visokog gosta. Zatim je počela služba božja. Sinagogom razlijegoše se zvukovi psalama, koje je izveo nadkantor Josef Bassler uz pratnju kora Hiljadama godina već prate ove riječi židovski narod, a uvijek su nam lijepe i vazda nove...

Nadrabin dr. Josef Gerson govorio je o znamenovanju dana i pozdravio je vrhovnoga rabina, dra. Alkalaja, kao vjersku poglavicu jugoslavenskog židovstva i kulturnih i socijalnih prilika domovine, naglašujući, »da je udes židovstva mjerilo humaniteta i kulture.«

Zatim je govorio vrhovni rabin dr. Alkalaj o vjerskim i patriotskim odlikama židovstva. »Nije nužno«, rekao je, »da se Židovima propovijeda patriotizam, jer to znaju iz riječi proraka. Židovi važda su vjerni državi, u kojoj žive i samo zloba, predrasuda i klevetanje mogu to da poriču. Njegovo će biti naštojanje, da radi za harmoniju i slogan u židovstvu i državi. Njegove su riječi bile ispunjene dubokom ljubavlji i privrženosti za svoju braću i za sreću i dobrobit domovine. Govor vrhovnog rabina ostavio je dubok dojam na sve slušatelje. S Maariv moličnom svršila je svečana služba božja.

Iza toga bila je lijepa svečanost u velikoj dvorani gradske vijećnice. U prisustvu vrhovnog rabina i brojnih gosti predao je veliki župan Gjorgjević udovici Rafaela Hartmannu orden Sv. Save III. razreda u znak priznanja za njezino humanitarno djelovanje.

U gradskoj vijećnici primio je vrhovni rabin razne deputacije. Gradski načelnik Alba Malagurski pozdravio je vrhovnog rabina vanredno srdačnim govorom u ime grada Subotice. U ime rabinskog Saveza došli su dr. Urbach (Zemun), dr. Fischer (Sombor), dr. Kiš (Novi Sad) i dr. Keller (B. Topola); od Saveza bogoštovnih općina pozdravio je direktor Kohn vrhovnog rabina. U ime srpske crkvene općine pozdravili su vrhovnog rabina proto Marko Ristić i dr. Vladislav Manojlović. Zatim je došlo cijelokupno predstojništvo bogoštovne općine s drom. Kleinom na čelu, te je predalo vrhovnom rabinu umjetnički izdjeni diplomu o imenovanju začasnim članom subotičke bogoštovne općine. Iza toga redala su se odaslanstva bogoštovnih općina Vojvodine: Novisad, Sombor, B. Topola, Vrbas, Kula, Vel. Kikinda, Mohol. Dr. Wolf pozdravio je vrhovnog rabina lijepim hebrejskim govorom u imenu Talmud Tora društva, a školski nadzornik Gjuro Popović u ime državnih škola. Konačno pozdravio je vrhovnog rabina i židovska omladinska društva: Ha-koh, Reus i Menora.

Na večer u 8 sati priredjen je banket. Prvi toast izrekao je vrhovni rabin dr. Alkalaj Kralju i Kraljevskom Domu. Zatim su redali govor i velikog župana Gjor-

gevića, dra. Kleina, pukovniku Miroslavu Tomiću, dra. Urbacha (Zemun), direktoru Kohnu (Beograd), dra. Kelbu (Topola), dra. Gersonu (Subotica), dra. Kišu (Novi Sad) i dra. Tordaia (Subotica).

U ponedjeljak održana je konferencija vojvodjanskih Židova, kojoj je predsjedao dr. Pops (Beograd). Na dnevnom redu bile su 3 točke. Direktor Ivan Kohn referirao je o konfesionalnom zakonu, koji će se doskora stvoriti. Druga točka dnevnoga reda bile su židovske škole u Vojvodini, a treća: o bogoštovnom prirežu u Vojvodini. Na svaku točku nadovezala se opširnija debata.

Židovstvo u Vojvodini ima dobrili židovskih tradicija i ispunjeno je svješću židovskih narodnih vrlina. Misli i forme, koje je cijonizam, djelo izbavljenja židovstva, dao našoj sadašnjosti, nismo vidjeli i često taj nedostatak osjećamo. Pored svega traženja i htijenja — mimoilazi se glavna stvar. Nedostaje čvrstog tla, što ga mi cijoniste osjećamo u židovskoj istoriji i židovskoj budućnosti. Nadamo se, da će i ovde židovsko srce i um spoznati istinu.

Marthe.

Iz židovskog i cijonističkog svijeta

Rumunski djački pokret. Javljuju iz Cernovica: Prigodom otvorenja ovdašnje sveučilišta zapošjela je jedna grupa sveučilišnih slušatelja sve ulaze u sveučilište i onemogućila židovskim djačima pristup sveučilištu. Druga, jedna grupa prodrla je u dvoranu prof. Lungalaka i zahtjevala, da profesor pozovе židовske djače, da napuste dvoranu. Zastrašen prijetnjama, odazvan se profesor zahtjevu djača, a kad je htio da izvješće rektora o tome, spriječili su to djači, onemogućivši, da ostavi dvoranu. Redarstvo i vojska uspostavila je konačno mir.

Prema vijestima iz Jassy-a ponovno je ojačao djački pokret. Savez hrišćanskih slušatelja podnio je memorandum akademskom sénatu, u kojemu su izneseni uvjeti, prema kojima bi se opet mogao uspostaviti red i mir na sveučilištu. Traži se prije svega uveljedenje numerus claususa. Senat sveučilišta zamolio je ministra unutrašnjih djela, da rašturi Savez hrišćanskih slušatelja, jer radi bez prívile, akademskog sénata. Ministar smješta je naredio šefu redarstva, da rašturi Savez hrišćanskih udruženja.

Socijalističke metode. Bečko građko zastupstvo donjelo je zaključak, da se židovski narodni zastupnik dr. Leopold Plaschkes ima izručiti radi nekih tužbi za uvrednu poštenja. Mi sigurno ne bi to uzeli povodom za kritiku, da je uobičajeno u parlamentarnom svijetu i da se bečki socijaliste strogo drže toga principa. Ali, tome nije tako. Bečki socijaliste, koji imaju majoritet u gradskom zastupstvu, ne rješavaju inače tako hitno ovakove zahtjeve za izručenje, pa ni u slučajevima, gdje se traži izručenje pojedinaca radi počinjenog zločina. Hitnost rastojala je samo u slučaju dra. Plaschkesa. Njega tuže židovski socijaliste, koje je on napadao za vrijeme zadnjega štrajka činovnika u bečkoj bogoštovnoj općini i zadnjih općinskih izbora. I za ljubav, partijskih drugova, hitno se izručuje dr. Plaschkes, mimo svih običaja i prava. Socijaliste danas u mnogočemu gore gospodare gradskom upravom, no svojedobno hrišćanski socijali, pa treba samo podsjetiti na njihov nedemokratski, upravo antisemitski postupak u pitanju općija.

Jedan govor protiv pogromske politike u Budimpešti. U budimpeštanskom parlamentu govorio je zastupnik hrišćansko se jačke stranke, Tanković, protiv konfesionalizma u politici. Uvodno naglašuje, da je uvijek bio protiv numerus claususa, pa pozivlje ministra predsjednika, da čim prije ukine taj zakon. »Jer zapadamo li jednom u konfesionalizam, reče, »u daljem će slijedu doći do antisemitizma, a onda mora doći pogrom, a pogrom se neće zaustaviti kod jedne konfesije, već će zahvatiti i druge, a konačno će biti u borbi sve društvene klase.«

Zatim se bavi zloupotrebo krilatice o hrišćanskoj politici. »Ograđujem se protiv toga, da se religija uneše u politiku. To je zloupotreba, koju najdužnije osudjujem. Iskustva posljednjih godina opravdaju moja razlaganja. Ili, zar se nisu i »Britannia Iudi« služili hrišćanskim krilaticom? Bilo je vremena, kad je svaka ništarija tražila hrišćansku politiku, a na koncu se pokazalo, da ti vitezovi hrišćanske misli filadokrvno raskomadaju i svoje vlastite hrišćanske sugradjane. Oponjem s ovoga mesta seosko pučanstvo, ali i pučanstvo Budimpešte da se ne upušta u vjersko razdraživanje. Jako slab mora da je religiozitet i vjera, kada se mora služiti ovako odvratnom propagandom. Neka narod u vlastitom svom interesu ne nasledi hrišćanima, jer to vodi do čina, do kryopriliča. Vladu pozivljen, da najstrože progoni svako vjersko huštanje.«

Slijedeći dan govorio je član vladine stranke grof Hóyos, protiv numerus claususa. Smatra potrebnom reviziju tog zakona na magjarskim visokim školama. Po njegovu mišljenju uopće znači taj zakon nepovlasno umješanje države u unutarnje prilike visokih škola.

U Sedmogradskoj su zabranjena predavanja Nahuma Sokolova. Predsjednik egzekutivne g. Nahum Sokolov stigao je u Cluj, ali je prema informacijama jednog zvaničnog madžarskog dopisnog biroa policija zabranila održanje njegovog najavljennog predavanja. Isto su tako zabranjena njegova predavanja u Temesvaru i Aradu, jer vlasti hoće da predušire antisemitskim demonstracijama.

Akcija Keren Hajesoda u Varsavi. U Varsavi akcija Keren Hajesoda vrlo dobro napreduje usprkos 14-dnevnoj bolesti g. Leiba Jaffea. I manjemu opštemu interesu, poradi konferencije poljskih cijonista, i u predgradu varšavskom Pragi, K. H. Akcija uspijeva; ovdje došlu obveznice sumu od 10.000 dolara. U Varsavi su dosad pohućene obvezne sume veću od 63.000 dolara.

Konferencija Keren Hajesoda u Egiptu. Prema vijestima J. T. A., bila je u Kairu konferencija K. H., na kojoj su sudjelovali delegati iz svih krajeva Egipta. Konferencija je zaključila, da u najskorije doba započne sa velikom K. H. kampanjom.

Fond židovskih slobodnih zidara u Americi za izgradnju Palestine. Mr. William Rowan, direktor mljutorškog slobodnozidarskog okruga, najvećeg okruga slobodnih zidara uopće, zauzeo se je na posljednjem sastanku tog okruga za izgradnju židovske domaće u Palestini. Mr. Rowan odašao je g. Louis Sable-u, članu egzekutivne američke cijonističke organizacije i američkog Keren Hajesoda, pismo, u kojem izražava svoje zadovoljstvo, što je Mr. Sable, okružni zastupnik slobodnih zidara, zajedno s drugom braćom osnovao grupu slobodnih zidara za podrščanje obnovnog djela u Palestini. Ova je grupa zaključila da stvori fond od minimalno 100.000. dolara, da njime Keren Hajesod sagradi jednu školsku zgradu u Palestini. Prema mljutorškom listu »Yiddisches Folk« ima u državi Newyork 91 ložu sa 900.000 slobodnih zidara i mediji njima vrede mnogo židova.

Profesor Engel za Geulat Haarec. Poznati komponista i glazbeni kritičar, prof. Engel, potpisao je poziv, koji je upravljem žd. pišćima i umjetnicima, da ih pozovе na sudjelovanje kod velike kampanje Z. N. F-a. Od ostalih potpisa spominjemo još umjetnike Jos. Topfera, Ben Cijon-Zuckermannu, Gur-Arie i dr. Mazje-a.

Pojski Hehaluc ima 7.000 članova. Kako javlja radnička štampa Hehaluc organizacija u Poljskoj ima 7000 članova. Osnovan je posebni halučki fond, da se halucima dade teoretska i praktična gospodarska nabrazba. Sabiranje za taj fond vanredno je uspješno. Dosada sakupljeno je 8000 dolara.

CENTRALNA UPRAVA KEREN HAJESODA ZA JUGOSLAVIJU

traži:

- tajnika sa organizacionim, administrativnim i agitatorskim sposobnostima;
- pomoćnog čovjeku ili čovjeku, eventualno samo za poludnevni rad. Ponude na adresu Šime Spitzer, Zagreb, Ulica 31.

Iz Palestine

Keren Hajesod investirao je u Palestini u g. 5684 L 397.000. Prema privremenom izvještaju finansijskog odjeljenja Cijonističke Palestinske Egzekutivne za god. 5684 investirao je Keren Hajesod u toj godini u Palestini 397.000 funti. (Budžet, koji je za god. 5685, prihvatio Akcioni Komite, predviđa investicije u iznosu od 446.000). Blagajnik palestinske egzekutivne konstatira sa zadovoljstvom, da je pravovremeni doticaj novca u drugom polugodištu veoma olakšao rad toj egzekutivi.

Liga Saveza Naroda u Palestini. U Bruselu postoji Unija liga Saveza Naroda, koja nastoji da propagira ideju i princip Saveza Naroda u svim zemljama. Zbog toga su u mnogim zemljama osnovane tako zvane »Lige Saveza Naroda« kao članovi spomenute Unije. 22. januara osnovana je inicijativom bruselske Unije takova liga u Erec Jisraelu. Konstitucijski sastanak održan je u kući gosp. M. Usiskina.

Problemi novog imigracionog tipa. Cijonistička palestinska egzekutiva nastoji, da svoje djelovanje prijagodi potrebama elemenata, koji sada imigriraju. Prilično svega nameće se problem, da se onim useljenicima, koji nisu haluci, pribave stanovi. Nadalje se je pobrinula, da se ovim imigrantima daju autentične informacije o ekonoinskim uvjetima i mogućnostima zemlje. Napokon se još misli, da se tom, da im se daju zajmovi, kako bi mogli da budu u radničkoj i poljoprivrednoj naselja.

Waad Leumi (narodno vrjeće) postavio je odbor pod vodstvom g. Supraskya, koji se bavi svim pitanjima što su u vezi sa novom imigracijom. Odbor, u kojem je i blagajnik P. Z. E. g. van Vriesland, koncentriše se na što boje svladanje potreba imigranata srednjega staleža. Pod-odboru za gospodarske informacije pripadaju g. Eisenberg iz Rehobota, Kalvariski sa strane egzekutive, Krause sa strane Mikve Jisraela i dr. Rosenbaum, nekadašnji ministar za židovske poslove u Litavskoj, svojim zastupnikom u Vaad Hahinuh. Dostroško će da se imenuje i drugi, a u sporazumu sa Mizrahi organizacijom i treći zastupnik. Vaad Hahinuh je institut, koji vodi hebrejsko skloštvo u Palestini, a podređeno je cijonističkoj organizaciji i dobiva godišnje 60.000 L iz budžeta Keren Hajesoda.

Zajam za trgovacki centar u Hajji. Javili smo prošle nedjelje, da je za uređenje trgovackog centra u Hajji postignut zajam od LE 30.000. »Doar Hajom« od 13. januara javlja, da je 12. januara potpisani u toj stvari ugovor između članova »Trgovackog centra« i g. Maksu Shulmanu iz Bostonia. Gosp. Shulman daje iznos od LE 50.000, a ne L 30.000, kako smo to ranije javili.

Primici Narodnog Fonda u decembru iznose više od 20.000 funti. U decembru 1924., u trećem mjesecu, računajući godinu od 1. oktobra, narasli su primici glavnog ureda N. F. u Jeruzolimu na 20.786 L. To je prema primicima u decembru 1923. (L 7.000) vrlo povoljan napredak.

U prvom kvartalu završenom koncem decembra iznosi su darovi Z. N. F. 48.229 L (lane u to doba 23.400 L). Poljska je dala najveći dio u iznosu od 13.000 L. Iza nje dolaze Udružene Države 10.300 L i Njemačka 4.200 L. Prosječno mješevni primatak u tom kvartalu iznosi 16.076 L, to će reći oko 2000 L više nego prosječni mješevni primatak prošle godine, pa je time postignut novi rekord.

Pored toga valja spomenuti, da kvartalni principi iz Engleske, Kanade, Grčke i Francuske nikako ne mogu da zadovolje, što se tek djelomično dade svesti na nepričke u štjanju, novca. Imamo nade, da će dohoci različitih Hanuka-akcija, krajem, su gotovo u svim državama provedene u korist Z. N. F., ovome omogućiti, da u velikoj mjeri nastavlj svoju historijsku zadaju.

Jačanje Z. N. F. za obranu protiv spekulacije sa zemljistem. Premda Keren Kajemet svoje dohotke sada koncentriše isključivo na kupovanje zemljišta, ipak ne može da, kako javlja glavni ured u Jeruzolimu, udovoljiti sve većim potrebama imigracije, koja raste. Poradi toga vlada velika uzrušnjava. Židovska štampa Erec Jisraela glasno protestira protiv spekulacije sa zemljistem. Svi krogovi se u tom slažu, da se ta opasnost može ukloniti samo pojačanjem Keren Kajemeta. Samo onda će moći da kupuje dovoljno zemljista, koje će ujek ostati vlasništvom židovskog naroda i koje će biti zaštićeno od svake zlouporebe.

Nestašica kuća u Tel-Avivu. Cijonistička Egzekutiva dobila je od gradske uprave Tel-Aviva dopis, u kojem se predlaže, kako bi se riješilo momentano najvažnije pitanje, nestaćice kuća, jer

veliki broj porodica mora po različitim četvrtima Tel-Aviva da stane u šatorima i barakama.

Gradska uprava predlaže da se ove porodice preseli u drugu četvrt, za koju da se kupi zemljište od novca koji duguje grad Keren Hajesodu od prijašnjih preduvjeta za važne javne poslove. Zemljište će se razdijeliti među one, koji traže stanove, a koji će u roku od 4 godine povratiti novac. Prva rata je već odredena.

Drugi je prijedlog za rješenje toga pitanja, gradnja jeftinih stanova, koji je predložila cijonistička egzekutiva, pa grad, uprava Tel-Aviva taj predlog još ispituje i proučava. Prema njemu hoće cijonistička egzekutiva da nastoji skupiti privatni kapital za gradnju nekoliko kuća, i garantira za nekoliko godina za čistu dobit od 8 posto. Ta dobit sva-kako ne smije preći 12 posto.

Prema tome prijedlogu treba da se za sada sagradi 300 stanova. Veličina stanova, troškovi gradnje, kao i planovi moraju se predložiti cijonističkoj egzekutivi na odobrenje. Keren Hajesod i gradska uprava Tel-Aviva garantiraju graditelju, za siguran povratak novca.

Dr. Rosenbaum - zastupnik cijonističke egzekutive u Vaad Hahinuhu. Govori se, da je cijonistička palestinska egzekutiva imenovala g. dr. S. Rosenbaum, nekadašnjeg ministra za židovske poslove u Litavskoj, svojim zastupnikom u Vaad Hahinuh. Dostroško će da se imenuje i drugi, a u sporazumu sa Mizrahi organizacijom i treći zastupnik. Vaad Hahinuh je institut, koji vodi hebrejsko skloštvo u Palestini, a podređeno je cijonističkoj organizaciji i dobiva godišnje 60.000 L iz budžeta Keren Hajesoda.

Zakon o palestinskom državljanstvu. Budući da je britansko kolonijalno ministarstvo dovršilo rasprave o načitu za zakon o palestinskom državljanstvu, bit će neškoro objelodanjen zakon, prema kojem stanovnici Palestine mogu da optuju otomansko državljanstvo.

Kako je poznato bilo je u oktobru 1922. objavljeno, da će se konačni oblik zakona o palestinskom državljanstvu objelodaniti istom onda kad stupa na snagu mirovni ugovor s Turskom. Za sad se može palestinsko državljanstvo stići samo privremeno. Do sad je 50.000 Židova, koji su hteli da steknu palestinsko državljanstvo, dobio dekret, u kojima piše da ta lica mogu moliti palestinsko državljanstvo i trajno stanovati u Palestini. Oni Židovi, koji su bili prije turski padanici, dobivaju automatski palestinsko državljanstvo, a da ne trebaju posebno moliti.

Trgovacke prilike Hajie u novembru 1924. I trgovina, na veliko i trgovina na malo bila je u tom mjesecu veoma živa. Nekoliko krajnjih dana omogućile mnogim ljudima sa sela, da posjete tržiste u Hajji i da kupe stvari, potrebne u zimskoj sezonu. I u ovom je mjesecu otvoren priličan broj manjih industrijalnih poduzeća u Hajji i njenoj okolini.

Importranom živežu raste cijena i dalje. Santos kava nudila se koncem novembra uz cijenu od L 11.10.0 do L 12.10.0 za 100 kg prema L 6—7 u prošloj godini.

Inozemno brašno, veoma konkurira, brašnu, koje se u Palestini producira. »Grands Moulins de Palestine« reducirali su svoj dnevni rad od 24 sata na 12 sati, jer veoma teško nalaze produžak velikoj količini brašna, koje imaju u skladištima.

Australsko brašno prodaje se po PT 216, rumunsko po PT 250 a američko po PT 270 za 100 kg; domaće brašno stoje naprotiv PT 250, 265, i 280 za 100 kg, prve resp. druge, resp. treće kvalitete.

Jedina importirana roba, koja pokazuje tendenciju nizadovanja u cijeni, jest šefer. Imade ponuda po L 20 za jednu tonu cif. Hajfa prema L 24—25 pred jednu godinu.

Tržište živeža, koje je u oktobru bilo veoma živahno smrilo se je u ovom mjesecu. Transakcije su se ograničile većim dijelom na prodaju pšenice, koje imade u skladištima, lokalnim mlinovima. U prvom redu morale su se zbog importa brašna i žita početi da raspodaju velike količine pšenice spremljene za spekulacije. Iz luke u Hajji eksportirano je u novembru: 75.477 kg. pšenice, 22.350 kg sezama, 4.500 kg. ječma, 98.060 kg. leće, 638.666 kg. dure, 6.569 kg. graha, 21.500 kg hilbe, 7.650 kg graška, 40 kg. bargola; svega dakle 874.812 kg.

Iz Ake eksportirano je u novembru: 1950 kg. pšenice, 10.125 kg. brašna, 4.835 kg. dure, 5.280 kg. leće, 33.530 kg. sezama, 6.400 kg. graha i 30.331 kg. maslinovog ulja.

Sve u svemu su se u novembru cijene živeža malo, milenjale pokazivajući tendenciju da se stabiliziraju, a to nam pokazuje i ova tabela.

Prosječno za 100 kilograma.

Vrsta robe	okt. 1924.	nov. 1924.
Hauran pšenica	PT. 195—215	PT. 195—206
Loko pšenica	PT. 184—195	PT. 188—196
Ječam	PT. 130—141	PT. 137—139
Milet	PT. 118—131	PT. 118—124
Kersena	PT. 120—128	PT. 129—133
Grašak (domaći)	PT. 130—145	PT. 142—151
Grah	PT. 121—135	PT. 129—134
Leća crvena	PT. 117—121	PT. 128—130
Leća bijela	PT. 156—166	PT. 156—164
Leća mješana	PT. 135—146	PT. 134—137
Sézam	PT. 273—293	PT. 280—295

Otkako je turska vlada ukinula ograničenja za izvoz pšenice, došlo je veoma mnogo žita na sirska tržišta, a ovdje su cijene za 10—15 posto niže od palestinskih cijena. Drži se, da količina pšenice, koja se zasada nalazi na palestinskom tržištu iznosi 600—800 tona. Importirana pšenica iz Australije, Indije i Amerike jeftinija je od domaćeg ploda:

Hauran pšenica LE 19.500 millimes do LE 21.000 za jednu tonu.

Bašadi pšenica LE 18.800 millimes do LE 19.600 za jednu tonu.

Australska pšenica LE 14.625 millimes cif. Aleksandrija.

Indijska pšenica LE 14.625 millimes cif. Port Said.

Američka pšenica LE 16.570 millimes cif. Aleksandrija.

Ječam pokazuje tendenciju jačanja dosljedno situacije na svjetskom tržištu. U novembru mu je cijena dosegla najveću visinu u cifri od PT 133—137 za 100 kg-loko ploda i PT 139—141 za transjordansku robu. Momentana količina ječma na lokalnom tržištu cijeni se na nekih 500 tona. S Alžrom aranžiran je import ječma uz cijenu od 100 franc. Frs. ili PT 132—134 za 100 kg. a s Indijom uz cijenu L 13.0.0 cif. Hajfa ne uračunavaši amo i carinu. Alžirski je ječam veoma dobar. Dure imade na lokalnom tržištu nekih 1500—2000 tona. Alžir i dalje kupuje uz cijenu od L 14.10 do 15.0 za jednu tonu.

Na tržištu je ostalo svega 150 tona leće, iz transjordanije ta roba više ne dolazi. Marseille kupuje i dalje bijelu leću uz cijenu L 18.10—19.0 za tonu, mješani po L 15.10—16 i crvenu po L 11—11.10 sve cif. Marseille.

Grah se je mogao da plasira samo u Palestini i Egiptu i to uz cijenu od LE 12 za jednu tonu. U Hajji ga imade do 300 tona.

Francuska i dalje potražuje grašak uz cijenu od LE 19.0 cif. Marseille. Na tržištu u Hajji imade 150—200 tona graška.

Gradnja djetalnosti u distriktu Jeruzolima i Jafe. U čitavom je ovom distriktu gradnja djelatnost neprestano živilna. U Jeruzolimu dovršene su ranije započete gradnje kuća i cesta, prije svega u četvrtima Rêhavija i Talpiot. U Tel Avivu je dovršena Levkovićeva radionica krzna, pa je 10. novembra započela da radi. U Jafi je sagradeno resp. uređeno mnogo novih trgovina i skladišta.

Sezona naranča u Jafi. Svladanje su počelo, što su priječile osnivač komite za eksport i za sada radili komitet od 7 članova, koji zastupaju tvrtke, što rade na veliko, gajitelje, trgovce i parobrodarske agencije. Nekoje domaće tvrtke nastoje da osvoje nova tržišta, pa se vode pregovori i stvari direktnog brodarskog prometa naranča s Bristolom i Londonom. Nadalje se istražuju mogućnosti plopljanja naranča iz Jafe u Poljskoj, Rumunjskoj i Istočnoj Evropi.

U novemburu ukrcano je sedam direktnih brodarskih pošiljaka za Englesku. Te su pošiljke iznosile 172.400 škrinja. Prva pošiljka, koja je odašljana via Egipat dostigla je na engleskom tržištu prosječnu cijenu od 15 šilinga za jednu škrinju; prije dvoje druge partije (parobrod »Dastielian«, 13, 11, 24) dostigao je u Liverpoolu cijenu od 12 do 14 šilinga za škrinju prve kvalitete. Dosada stigli izvještaji govore, da je velik dio ove robe stigao još nedozre u Liverpool.

Uredjenje glazbenog konzervatorija u Palestini. Nedavno je u Beču osnovan oveči odbor, kojemu pripadaju ugledni glazbenici i drugi umjetnici, sa svrhom, da pomaze uređenje konzervatorija u Palestini. Različite glazbene škole, koje već postoje u Palestini, treba da se toliko izgrade i ujedine, da čne pravu visoku glazbenu šku.

Ovih dana bavio se je Waad Hamfakha pjevačke škole »Sulamit« u Tel-Avivu pitati o izgradnji te škole u visoku školu za pjevanje. Jednodušno je zaključeno, da se za Sulamit školu sagradi posebna kuća. Zato je potrebno 5000 L. Dr. Ruppel objeao je doprinos, a g. Disengoff će od gradske uprave Tel-Aviva zatražiti za Sulamit školu godišnju subvenciju od 3000 L. Waad se je poradi ostalih planova stavio u vezu sa odborom u Beču.

Sadenje pamuka u Palestini. »Doar Hajomjavila, da se u Palestini s mnogo interesa prati put veleindustrija Hamburga u Mezopotamiju i Palestini. Gosp. Hamburg stoji na čelu društva za sadenje pamuka na prekomorskom teritoriju Engleske; njegov je utjecaj na manchestersku industriju veoma velik. Gosp. Hamburg bio je u Bagdadu, a onda se svratio u Palestinu, da — kako je izjavio žurnalistima — sve prilike prostudira na licu mjesta. On drži, da bi dolina Eufrata u Mezopotamiji i dolina Jordana u Palestini mogla da daju Engleskoj više od polovine one količine pamuka, koju Engleska treba. Naročito se mnogo nuda uspjehu sadenja pamuka u Palestini. Društvo g. Hamburga raspolaže veoma velikim svotama novaca, pa bi lako moglo, da uloži i milijone funti u nasade pamuka.

Cesta od Tel Avivu u Petah Tikvu. Doskoraće se moći ostvariti plan, da se izgradi cesta između Tel Avivu i Petah Tikve. Javila se, da će u sporazumu s vladom Petah Tikve i Tel Avivu dati 25.000 funti za gradnju toga puta, što će voditi od Tel Avivu preko Ir Ganima i Bne Braka do Petah Tikve. Vlada dopušta, da se od kola i automobila, koji će prolaziti tom cestom, ubire posebna vozarina; tom će se vozarinom naplaćivati kamati i amor. zajam. Drže, da će vozarina donijeti godišnje L 4.000. Vlada će preuzeti troškove oko podržavanja i uređivanja ceste nakon njenog izgradnje. Ovaj aranđment treba da potvrdi centralna vlada. Put, koji sada postoji, ne valja i uvelike otešava promet putnicima, a naročito sav teretni promet.

Tvornica suhih električnih baterija u Hajdi. Tvrta J. i T. Salzman osnovala je u Hajdi tvornicu suhih elemenata i malih džepnih svjetiljaka s temeljnim kapitalom od LE 1200. U tvornici radi 18 ljudi, a od tih su četvorica stručno obrazovana, a četraestorica nisu. Dnevne iznose 15 do 35 piastera. Sirovi materijal nabavlja se iz Evrope. Baterije se sastoje iz oksidne praškaste mješavine magnezija i grafita. Dneyna produkcija iznosi 300 baterija, koje se u Palestini u trgovini na veliko prodaju uz cijenu od 2 piastera za jedan komad.

Jevrejski radnički dnevnik u Palestini. Prema informacijama »Doar Hajom-a« počet će palestinski radnici 1. aprila u Jafji izdavati svoj jevrejski dnevnik. Novinski fond radničke organizacije »Histadrut Haklalit« dobio je u tu svrhu 1000 funti od nekog kapitaliste koji simpatizira s radničkim pokretom u Palestini. Drugu tisuću namaknule su neke židovske radničke organizacije, kao Solei Bone, Radnička Banka, Hamašbir itd. Izdavač se nadaju, da će list preplatiti kojih 10.000 ljudi.

Izvoz palestinskog duhana u Egipt. »Commercial Bulletin« javila, da su pregovori između saveza židovskih proizvodača duhana i nekih egipatskih tvornica duhana završili time, da su te tvornice kupile duhan uz cijenu od PT 12—15 za jedan kogram.

Novi veliki hotel u Jerusolimu. Pred nekoliko mjeseci javili, da vlasnik Central hotela u Jerusolimu g. Amdursky namjerava da sagradi u Jerusolimu novi veliki i moderno uredeni hotel. Ovaj projekt počinje da se ostvaruje. »Doar Hajom« javila u toj stvari neke pojednostavi: U novoj King Georges Road na ugлу Ben Jehuda ulice kupio je nedavno g. Amdursky od društva P. L. D. C. za taj novi hotel potrebno zemljište. Gosp. Amdursky našao je kompaniona, gosp. Rosenblatta, oca Judge Bernharda A. Rosenblatta. Oba ova poslovna druga investirat će u poduzeće neku određenu svotu, a ostatak potrebnog novca dobit će od American Zion Commonwealth-a. Zgrada će pored restauranta i raznih društvenih prostorija imati 150 spavačih soba, pa će moći da primi 250 gostiju. Hotel će biti ureden prema najnovijim tečevinama tehnike, a komforom neće zaostajati za prvim hotelima Evrope i Amerike. Trokatna zgrada stajat će zajedno sa urednjajem 70.000 funti. Gradevni se načrti izraduju, a gradnjom će se započeti za dva do tri mjeseca. Drže, da će novi hotel biti otvoren do pesaha 5686.

Molba za daljih 900 imigracionih certifikata. Cionistička Palestinska Egzekutiva odasla je palestinskoj vlasti molbu, da joj dade daljih 900 certifikata i pored onih 900 certifikata, koje joj je vlasta dala u novemburu prošle godine.

Iz Jugoslavije

Sa sjednice Radnoga Odbora. Čita se dopis Palestinske Cionističke Egzekutive o nabavi kojeg za Palestinu: Ist Centrale za pomoć djeci u Varšavi o smještanju djece preko ferija u Jugoslaviju te prvo pismo Jude Altmanna iz Palestine, gdje javlja, da je zdravstveno i materijalno stanje naših halucim povoljno i da je »Haarec« donio vijest, prema kojoj je kupnja zemljišta za jugoslavensku halučku koloniju potpuno provedena.

Dr. Stein izvještava, da se opet desio slučaj, gdje je mladić bez sredstava na preporuku jednoga g. nadražnika zatražio od Pal. Ureda, neka ga pošalje u Palestinu. Odlučuje se da će se iznova upozoriti sve mjesne organizacije cirkularom i u »Židovu«, da ne šalju ovakove ljudi u Zagreb, jer nam time samo stvaraju nepotreban trošak.

Putovanje u Palestinu treba što prije organizovati. Imo se pozvati sve reflektante, neka se odmah javi, kako bi se mogao odrediti točan program putovanja, zbog kojega ćemo se obratiti na Palestine Express Co.

Dir. Lav Stern izvještava o svom putu u Vinkovce, Novi Sad i Beograd. U Vinkovcima je na glavnoj skupštini Mjesne Organizacije održao govor, kojim je nastojao, da oživi cionistički život. U Novome Sudu održan je vrlo dobro posjećen javni zbor (350 ljudi), a osim toga imao je mnoge dogovore s odiličnim sumišljenicima. U Beogradu se ljudi nisu mogli da skupe zbog priprava za izbore.

Cvi Rothmüller podnosi izvještaj o putovanju, koje je trajalo 4 nedelje, a vodilo je kroz Beograd, Novi Sad, Mitrovicu, Brod, Split, Sarajevo, Travnik, Zenica, Žepče, Zavidovići, Tuzla, Doboj i Derventa. Dok se je u većim mjestima ograničio na propagandu među omiladincima, dotle je u Mitrovici, Splitu, Zenici, Žepču, Zavidovićima, Tuzli, Doboju i Derventu održao javna predavanja o stanju cionističkoga pokreta i današnjim zadacima, te napose naglašio važnost šekelske akcije.

Budući da su osim Rothmüllera još i Joel Rosenberger (Vukovar, Vinkovci, Brod, Sarajevo) te Josip Mihofer (Slatina i Virovitica) prema načelu S. Ž. O. U. isli na propagandna putovanja, vodila se Savezu Žid. Oml. Udr. subvencija od Din. 2000.

Na narednoj sjednici ima da se izradi plan, prema kojemu će se iznova provoditi akcija za halučku farmu, da se namakne svota od blizu D 400.000.—, koja još treba za potpunu instalaciju kolonije.

POVJERENICIMA KEREN KAJEMETA!

Još nas samo tjedan dana dijeli od prve naše akcije u drugom četvrtogodištu, tek nekoliko dana stoje na raspolaganje, da valjano pripravimo

Hamiša asar akciju.

I ovom zgodom ponovno naglašujemo važnost ove akcije, a naročito, da se ona iskoristi za smještanje novih škrabica (kasica) u onim kućama, gdje ih dosad nije bilo. Škrabice mogu i moraju biti najunosnija grana, ako ćemo smještenju i redovitom ispravnjivanju posvetiti nužnu pažnju.

Ko nema dovoljno škrabica, neka ih smješta naruči!

Uprrava Keren Kajemet Lejisrael.

IZ PALESTINSKOG UREDA.

Parobrodarske veze za Palestinu preko Sokuna za sada su slijedeće:

Od Soluna do Jafe polaze sada redovno tri parobrodarske linije: dvije grčke i jedna ruska. Međutim samo grčke linije polaze redovito svakog 15. ili 20. u mjesecu. Cijene su istima slijedeće:

I. razred 2500 drahma (Solun-Jafe sa hranom koja nije košer).

II. razred 1500 drahma.

III. razred (bez kabina) 510 drahma.

Put traje 8—9 dana a ladjia pristaje u Pireju (kakvaka i na Kreći). Aleksandrij i Jafi. Putovanje na ovim brodovima nije osobito komoton, naročito u III. razredu.

Brodovi ruske linije pristaju u Solunu samo ako se javi dovoljan broj putnika za Palestinu. Inače je putovanje tom linijom mnogo ugodnije a traje samo 4—5 dana.

Osim toga polazi iz Atene (Pireja) za Aleksandriju brod linije Khedival Mail Line i to svake subote. Put traje 36 sati (Pirej-Aleksandrij) a odaže vozom za jedan dan do Jerusalima. Za taj put potreban je svakako egipatski vizum. Sto zajedno od Pireja do Jerusalima traje prema tome putovanje 3 do 4 dana. Cijena je na tom brodu za II. razred 9 Lst, odnosno 360 drahmi u III. razredu do Aleksandrije.

Upozoravamo svakoga mnoga, koji putuje tom linijom, da si bezuvjetno pribavi specijalnu egipatsku vizu kod egipatskoga konzula u Atheni. Kod ovog putovanja imade se osim toga računati s posebnim troškovima za prenos putnika u Aleksandriju, koji su dosta znatni.

Put željeznicom od Aleksandrije do Jerusalima stoji III. razredom engl. funti 1.4. a II. razredom 3.— engleske funte.

Zeleni šekel. Šekel narodno-socijalističke cionističke partije Hitahdut dobiva se kod Hapoel-Hacaira, Zagreb, Jurišićeva ul. 28. p. A. Hans Hochsinger.

Općinski izbori u Novom Sadu. U medijulu 25. januara provedeni su u Novom Sadu izbori u jevrejsku općinu. Prvi puta birani su zastupnici novosadskih općinara po proporcionalnom izbornom sistemu, koji je nakon dugih borbi konačno bio primljen u vodstvu općine. Kroz nekoliko nedjelja trajale su izborne prepreke i živila agitacija stranaka, koje su bile postavile svoje kandidate. Nacionalno društvo izdalo je razne izborne letaće a pozvalo je i g. dir. Lava Sternu iz Zagreba. On je 22. o. m. održao veoma uspješni govor u dupkom punoj velikoj dvorani hote'a Slobode. Govornik je uspiješim načinom a u glavnim crtama prikazao veoma brojnoj publici ideju, bit i dosadanje rezultate cionizma. Gosp. Lav Stern dobro je i uspješno djelovao na cionističku orientaciju općinskih izbornika, i ako on nije govorio o izborima, nego je jednostavno ali uvjerljivo propagirao jevrejski nacionalni i obnovni pokret. Osim ovog uspjeelog govora održan je i cionistički zbor u klubskim prostorijama Nacionalnog Društva. Ovdje su govorili gg. dr. Matija Sattler, nosilac cionističke listine i dr. Armin Kassowitz, pa su razvili svoj program za rad u općini. Zboru je prisustvovala veoma brojna publiku, koja je burno odobravala program govornika. Tako zvana »zvanična« grupa gosp. Ernsta, dosadanog predsjednika općine učinila je mnogo truda u izbornu kampanju, pa su u isto vrijeme s cionističkim zborom održali svoj veoma slabo posjećeni agitacijski zbor. Među ostalima govorio je na tom zboru i sam g. Ernst; svi su se govornici tako reći branili od kritike cionista ne iznoseći nikakav novi program.

Stranku treće listine (nosilac g. Kohn) čine ljudi koji su istupili iz cion. društva, uvrnjedeni što ih cij. kandidacioni odbor nije stavio na listu. U njih je program »aurea mediocritas«.

Od 744 predanih glasova bilo je svega 644 pravovaljanih. Za listinu g. Ernsta palo je 310 glasova, za listinu dr. Sattlera 276, a za listu g. Kohna 58 glasa. Listina g. Ernesta dobiva time 21 mandat, listina dr. Sattlera 18, a treća listina 4 mandata. Cionisti su zadovoljni sa ovim uspjehom i s pravom ga smatraju pješom pobedom. Tko poznaje prilike u Novom Sadu može da progodi veličinu toga uspjeha. Pripaše g. Ernesta traže veze s ljudima g. Kolma, da bi njegovom pomoći iskučati neku većinu. Veoma su razoča-

ranil, jer mislili su, da će dobiti svega 10 mandata a ostala 33 da će pripasti njima.

Iza izbora održali su cijonisti banket na kojem su gg. dr. Sattler, Locker i Mrđo zahvalili svojim biraćima za dano im povjerenje. 1. februara birati će se novo predstojništvo. Intervjuisao sam nosioca cijonističke listine g. dr. Sattlera, pa mu je kazao, da je potpuno zadovoljan sa izbornim uspjehom i da će cijonisti od 11 mesta u predsjedništvu tražiti za sebe 5 mesta. Sa grupom »disidenata« (listina g. Kohna) neće saradivati nego će istupati samostalno nastojeći, da izvrše program, koji su u izbornoj borbi bili iznesi.

Meir W.

Instalacija rabina u Vršcu. U srijedu 21. o. m. bila je instalacija novoga vršačkog nadrabina g. dr. Leopolda Fischer. Svečanostima je sudjelovalo čitavo pučanstvo grada Vršca. Prije svega je bila svećana sjednica bogoslovne opštine, kojoj su uz zastupnike svećenstva svih konfesija te civilnih i vojničkih vlasti prisustvovali g. dr. Fridrik Pops u ime Saveza opština i beogradskog aškenaske bog. opštine i deputacija Iz Bele Crkve na čelu s opštinskim predsjednikom g. dr. M. Zimmerom. Pošto je predsjednik vršačke opštine g. S. Berg pozdravio g. Vrhovnoga Rabina dr. I. Alkalaja i g. dr. Leopolda Fischeru slijedili su različiti drugi pozdravni govori, popraćeni sa velikim ovacijama.

U samome hramu započela je instalacija pjevanjem nadkantora, tiza kojega je Vrhovni Rabin g. dr. I. Alkalaj u vrijeme govoru istakao i prikazao zadaće rabina i naglasio, da ličnost novoga rabina g. dr. Fischeru pruža dovoljno garantije za pređano vršenje tih dužnosti. U odlično izgradjenoj propovijedi, koja je srca svih prisutnih duboko dirljula, izvodi g. dr. Fischer kako ima da rabin bude duševni vodja svoje opštine. Instalacija završava molitvom za kralja i domovinu, a onda se opet zaredaše pozdravni govori.

U veče je bio svećani komers, na kojemu su se uz duhovite zdravice čitali prisjetili brzozavi iz itave kraljevine.

Vinkovci. (Iz M. C. O.) Na 21. o. m. na večer održana je redovita glavna skupština M. C. O. u Vinkovcima u prisutnosti izaslanika R. O. S. C. J. Lava Stern. Zbor bio je razmjerno vrlo dobro posjećen. Iz izvješća predsjednika M. C. O. Vilka Ornsteina vidjelo se, da je M. C. O. u javnom udovoljila svojim finansijskim dužnostima prema S. C. J. i da je namaknati propisani kontingenat za jugosl. halučku farmu i za K. K. C. Za Keren Hajesod nije se radilo. Šekelska Akcija završena je dobrim rezultatom. Cijonističkog života nije bilo. Tek omladina je nešto radila, nu bez dovoljne potpore od strane odraslih. — Iza toga je Lav Stern govorio o Aktuelnim problemima obnove Eretz Israela. U kratkom je istoriju dao prikaz povijesti cijonizma od Balfourove deklaracije do San Rema. Zatim je govorio o značenju Jewish Agency, o njegovoj kao i o ulozi naših fondova u izgradnji Eretz Israela. Tempo je rada prespor, jer Židovi u Galutu, pa niti najbolji, ne vrše svojih dužnosti u onoj mjeri, kako bi to bilo potrebno. Organizacija, koja bi se ograničila samo na sabiranje novaca, ne može se trajno održati. Treba njegovati ideju stranu pokreta, treba buditi i poučavati, pa će se mnogo lakše i brže nego danas doći i do materijalnih sredstava. Inače će ljudi doskora prestati da daju i svoje dosadanje čedne novčane priloge. Ju-

goslavenska halučka farma je najbolje sredstvo cijonističke propagande u nas. Govori o važnosti farme za naš S. C. J. i za pokret uopće, tumači plan osnivanja i rada te forme, govori o kvaliteti i vrijednosti naših halucima i obvezuje M. C. O. Vinkovci, da za farmu sakupi unutar 2 mjeseca toliku svotu, koliko je dosele sakupljeno. Poziva glavnu skupštinu, da u odbor M. C. O. izaslanje svoje najbolje i najjače ljude, a ovima predočuje dužnost, da se povjerenih im funkcija prime i da ih savjesno vrše. Govor je saslušan vrlo pažljivo i ostavio je dubok dojam. Izabran je novi odbor koji po svome sastavu daje nadě, da će M. C. O. u novoj godini raditi vrlo živo i dobro. Ispred novoga odbora zahvalio je Dr. Š. Beck predavaču za poticaje, koje je dao novome radu u Vinkovcima, te zanosnim riječima poziva sve članove na savjesno vršenje dužnosti.

Novi Sad (Predavanje Lava Stern). Na 22. o. m. na večer govorio je izaslanik R. O. S. C. J. Lav Stern o Aktuelnim problemima obnove Eretz Israela. Posjet bio je odličan. Bilo je u koncertnoj dvorani do 350 slušatelja, koji su bez daha slijedili temperamentne izvode predavača. Govor bio je pun aluzija na židovsku prošlost, te je dao jasnu sliku istorijskoga kontinuiteta i kauzaliteta i povezanosti pojedinca u sudbinu zajednice. U takovome okviru dodirnuo je predavač sve aktuelne probleme obnove Eretz Israela, a naročito u vezi sa Jewish Agency, K. K. L., K. H. i jugoslavenskom halučkom farmom, te je upozorio na dužnosti i mogućnosti rada, na zasluge i krivnje svakog pojedinca oko obnove Palestine. Govor je u mnogome obogatio znanje općinstva i cijelovao je propagandistički izvanredno. Oduševljenje bilo je ogromno. — Predavač je obvezao M. C. O., da nastavlja rad u korist naše farme. Gospojinski odbor Pro Palestina prirediti će uskoro zabavu, koje će čist prihod ići isključivo u korist farme.

Predavačko veče Mjesnog vodstva zagr. žid. om. Dne 22. o. m. priredilo je »Mjesno Vodstvo« zagrebačke omladine predavačko veče, na kojem je g. Šomo Goldberg, Jevrejski učitelj održao predavanje »O b'ču nove jevrejske književnosti«. Predavač je u početku predavanja dobro i informativno govorio o značaju jevrejske literature iz perioda haskale i istaknuo glavne momente, po kojima se najmlada jevrejska literatura razlikuje od literature toga perioda. Zadržavši se ponešto kod djela Fršmanova prešao je predavač i na druge reprezentante najnovije jevrejske književne renesanse. Ovdje je predavač veoma opširno govorio o Šneuru i ponešto preduge slobodne prijevode njegovih djela, koja pokazuju osnovicu pševe karakteristike. Uzelnji uži opseg ovakovih predavanja ne dopušta onakovo opštnost u kakvu je predavač zapao govoreći o Šneuru. Zbog toga nije preostalo vremena da govoriti o Bjeliku, Černihowskom i drugima. Gosp. Goldberg pokazuje dobro poznavanje predmeta, o kojem je predavao, ali mu je predavanje poređ napremnog nedostatka bilo donekle pogrešno, jer nije bilo uđešeno za najveći dio publike, koja u nas dolazi na predavačke večeri i priredbe »Mjesnoga vodstva«.

Ahdut HaCofim, kibuc Zagreb moti nas, da objavimo te će naskoro početi s izdavanjem hrvatskog prijevoda knjige Adolla Böhma: Die Zionistische Bewegung. Prijevod će izlaziti litogra-

fiom u svescima, uz cijenu od D. 5. po svescu. Djelo je prevela grupa Alfel zagrebačkog kibuka. Vodstvo Ahdu HaCofima nazaslat će u toj stvari narodite cirkulare svim udruženjima omladinskog saveza.

IZ SAVEZA ŽIDOVSKIH OMLADINSKIH UDRUŽENJA.

1. **Vijesti u »Židovu«.** Ovime određujemo, da sve vijesti u »Židovu« iz našega R. O. imadu sva savezna udruženja smatrati posebnim saveznim dopisima. Stoga ih imadu izrezati i poslije izvršenja odredaba spremiti u društveni arhiv.

2. **Predsjednik S. Ž. O. U.** Cvi Rothmüller vratio se sa svoga putovanja (Beograd, Novi Sad, Mitrovica, Brod, Split, Sarajevo, Travnik, Zenica, Žepče, Zavidovići, Tuzla, Doboj i Derventa). Njegova je adresa: Zagreb, Palmotićeva ul. 17a.

3. **Nova udruženja.** U Žepču i u Doboju stvorena su novi udruženja (Adresa za Žepče: Rahela Kabiljo; za Doboj: Leon Albahari). Upozoravaju se obližnja udruženja, da stupe s novostvorenim društvima u kontakt, kako bi im bio rad olakšan.

4. **Odgovor na cirkulare.** Na posljednje cirkulare Bijalikovo veče (ferijalno naselje, Haavivsko popodne, Hamišasar bišvat) nijesmo dobili odasud odgovor. Molimo, da društva na njih što prije odgovore, da posvete što više mara gornjim priredbama i da onda jave o njihovu uspiju.

5. **Spomenica »Benevolencije«.** Na Savremenom Vijeću u Novome Sadu zaključeno je, da svako sav. udruženje imade za svoju knjižnicu nabaviti 1 primjerak Benevolencijine Spomenice. R. je O. uspio, da sav. udruženja dobiju Spomenicu za 40 Din. — Prema nalogu R. O-a razaslati će Žid. Oml. Kolo u S. Ž. O. U. Sarajevo, Spomenice svim sav. udruženjima pouzećem, našto se sav. udruženja upozoravaju.

R. O. S. Ž. O. U.
(Zagreb, Ilica 31, III. kat).

PALESTINSKO PUTOVANJE.

Umijavaju se svi oni, koji žele da u proljeće pohode Palestini, da se odmah (najkasnije do 15. februara) prijave Palestinski Ured. U prijavama treba da je označeno vrijeme, kada i na kako dugu bi tko htio da putuje (mart ili april), te svota, koju bi mogao da potroši. Prema tim prijavama izraditi će Palestinski Ured u dogovoru s putničkim društvom Palestine Express Co. točan nacrt putovanja.

Palestinski Ured.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) Izkaz darova br. 8. za vrijeme od 15. do 29. januara 1925.

OPĆI DAROVI.

Novi Bečej: Andor König 30, Geza Weiss 100, na rođendan Anuske Weiss sabrano 136. N. N. 12 278.—

SKRABICE.

Osliek: Katz 71.50, Wolf 20 91.50
Koprivnica: Elza Hirschl 100, Hotel »Križ« 62, mg. Felix Stein 60, ud. Vlado Fischer 53, Pavao Handler 42.25, Josip Milhofer 40, Jakob Rosenberg 40, Hugo Heinrich 36.75, Josip Spiegler 33.25, Elvira Kollmann 30, Leo Wolfensohn 29.75, Adolf Reich 25, Geza Kastl 24, Milan Scheyer

21.50, Jakob Hirschler 21.50, Zvonimir Kollmann 20, »Herut« Koprivnica 19.75, Rechnitzer 18.50, Hermína Mayer 14, Margita Würzburger 11.75, Dragica Herzer 10.75, Luci Hirschler 10, Leopold Fuchs 9.75, Bog. općina 7.50, Koltmann Artur 6, Vilim Grünwald 6, M. Perera 5, Würzburger i Grünwald 5 770.—

861.59

DAROVI ZEMLJE.

Banjalučka: Žid. akademici 250.—
Požega: 655.—
Slatina: 250.—
Bjelovar: 310.—
Sisak: 1.—

Našice: 70.—
Ludbreg: 50.—
Prileđor: 175.—
Bjelovar: 107.—

Osijek: Židovska ferijalna kolonija 1000, Israelitsko gospojinsko društvo gornji grad 1000, Klub židovskih žena 335, Michael Engelmann 20, Jehuda Schein 20, Šalom Kohn 36, Mjesto vijenca na odar pok. Ime Petković daruju: Drag. Freundlich 25, Adolf i Julia Mahler 25, Povodom smrti I. Sternberga daruje obitelj Sternberg 150, Mjesto vijenca na odar pok. ud. Nine Krausz daruju: Izidor Kohn 50, Jakob Weiss 50, Bela Friedmann 50

2761.—

Zemun: Na svatovinu Grete Majer i Hugo Sebök daruju: Dr. Wohl Josefine 100, Lipot Schweiger 100, Atek Sporer 100, Mayr Sporer 100, Bela Sonnenberg 100, Hugo Sebök 100, Joel Majer 100, ud. Reich 30, Na Brit Mila Ašer Santo 100, na Brit Mila Aleks Kohn daruju: dr. H. Urbach 20, dr. A. Schön 50, Sam Scheer 20, W. Adler 10, H. Bihaly 10, H. Kaiser 20, Gutwillig 30, V. Karpač 100, dr. S. Sonnenfeld 50, Hugo Kohn 30, Alfred Kohn 100, N. N. 100, E. Kleimann 30, I. Kronstein 50, I. Pisker 20, G. Keller 25, Jakob Rubin 50 1545.—

Travnik: Mjesечni doprinos za januar: po 60: Tilda Salom, po 20: Konfort Blanka, Konfort M. Sara, Konfort I. Sara, Gracijsa Salom; po 12: Klara Salom, Majka Salom, Atias Rifka, Rahela Konforti, po 10: Rifka Finci, Flora Salom, Lukica Montilio, Levi Vida, Rahela Atias, Papo Estera, Salom Hana, Salom Sara, Konfort Ljuna, Altarac Hana, Rosenzweig Maria, Pinto Flora, Pinto Klara, Abinum Sara; po 8: Jetty Schneetrepel, Weisser Toni, Abinum Flora; po 5: Kalderon Flora, Spiegel Berta; po 4: Estera Alkalay, Dora Altarac 370.—

Koprivnica: Čisti prihod Hanuka zabave 1000.—

ARANKA FLESCH

LEO WEISS

zaručeni.

Baranjarvar

Dol. Miholjac

Januar, 1925.

KOMPTOARISTICA

potpuno vješta hrvatskom, njemačkom jeziku, stenografiji i svim uredskim poslovima traži se.

Ponude na Pošt. pretinac 66, Zagreb I.

NATJEČAJ.

U izraelitičkoj aškenaskoj bogoslovnoj općini Banja Luka ima se od 1. maja 1925. popuniti mjesto kantora

koji je uz to Šohet i Bodek, Bal Kore, eventualno i Mohel, te koji mora podučavati vjerouau na osnovnim i srednjim školama.

Natjecatelj mora znati srpsko-hrvatski jezik. Traži se mladja sila. Plaća po pogodbi.

Ponude sa prepisom svjedodžaba i naznakom obiteljskog staleža imaju se do 15. marta 1925. upraviti na potpisani predsjednika.

Putni troškovi naknadjuju se samo onom, koji bude pozvan.

Banja Luka, 26. januara 1925.

Moritz Grünwald.

בָּשָׁר

Restauracija „KARMEL“

u prostorijama prijašnje restauracije Andžela, Petrinjska ulica 26.

Solidna: dobra podvorba, vazda svježa i dobra kuhinja.

Abonenti dobivaju popust.

Za obilnu posjetu molí

Restauracija „KARMEL“

PAMUK

sve vrsti i

u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

Zagreb: Dr. Beno i Vera Stein umjesto čestitke vjenčanju dr. Brauna: 50, dr. Drago Rosenberg na ime Adolf Licht za telefonsku muzpostaju 100, Rika Hoffmann 100, Židovsko Nar. Društvo dio Hamka-akcije 1000, za spomen na momačku večer dr. Oto Braun 1500 2750.—

10.224.70

TORA DAROVI.

Osijek: Povedom Bar-Micva Bele Hahn daruju: Moritz Spitzer 100, Hugo Hahn 100, Bela Hahn 100, Ervin Schön 50, dr. Ignat. Fürst 100, Ludevit Kohn 200, Hugo Hahn 100, Adolf Mahler 100. — Prig. Bar Micva Schön ml. daruju: Schön ml. 25, Hugo Schön 100, prig. visokih blagdana daruju Hugo Hahn 200, dr. Ignat. Fürst 100, Miklós Pollak 20 1295.—

DJEĆJI SABIRNI ARCI.

Zagreb: Zora Stern 46, Sulamit Kajon 88.50, Leopold Diamant 114.25, Vera Klein 46.50, Hela Wagmán 63; Paula Wachs 10 368.25

DAROVNA KNJIGA.

Zagreb: Na spomen pok. Bertolda Hirscha daruje dr. Hugo Kon 100, prig. Brit Mila u kući Manfred Sternberg sakupljeno 1050, prig. vjenča,

**J. B. SOELLNERS Nachf. A. B.
REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG**

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo

„MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, lica 31. Telef. 17-93.

STAKLANA

BRAĆA GROSS

ILICA 84. ZAGREB Telefon 12-27.

Veletrgovina stakla porculana i kuhinjskog pribora.

Najjeftinije vrelo za nabavu:

Svi vrsti stakla

Porculana

Svetiljaka

Ogledala

Okvira

Staklenih ploča

Raznog kuhinjskog pribora

NAMALO I VELIKO

Najveći izbor letvica za okvire.

Vlastita radionica okvira za slike i ogledala.

„MIRIS“



tvornica običnog i
toaletnog sapuna

Bjelovar

Nosite radi njihovih
mnogih prednosti



Ručuk pete i potplate.

VREĆE

Iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugali i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Ulica 13 ZAGREB Telefon 11-65

Kupujemo sve vrsti upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu

Zavod za posudjivanje nepramočivih ponjava

„MACHIER“

Agencija za prodaju kuća i zemljišta.

Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dorbog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranoj tvrtki „MACHIER“

Tko oglašuje - taj napreduje!

A. ROMANO MOLINO

ZAGREB,

Boškovićeva ulica broj 15

Brzojav: DIANA Telefon broj 23-66

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)